

A festészet Don Quijotéje

Németh Attila

Nyíró Gyula Országos Pszichiátriai és Addiktológiai Intézet igazgatója

Csontváry Kosztka Tivadar (1853-1919) egyike az első magyar festőművészeknek, aki világhírű lett.

Eredetileg gyógyszerész volt. Huszonhét éves korában, 1880. október 13-án egy napsütéses délutánon egy hangot hallott, miszerint ő lesz a legnagyobb plein air (nap-út) festő, nagyobb mint Raffaello.

Ezt követően elutazott Rómába, és a Vatikán múzeumban megnézte Raffaello képeit. Ekkor ismét hangot hallott: „Húsz év múlva”. Ezt követően hazatért és a patikusi munkájából gyűjtötte össze a pénzt festészeti tanulmányaira.

1890-től beutazta Európát. Tanult Münchenben, Karlsruheban és Párizsban. Ezt követően a délre utazott (Dalmácia, Olaszország, Görögország), majd Észak-Afrikába és a Közel-keletre (Libanon, Palesztina, Egyiptom, Szíria) és a saját stílusában kezdett festeni. Kairóban festette meg az első napút festményét, Szaharai naplemente címmel. Erről táviratban értesítette a kultuszminisztériumot és tanárát, Hollósy Simont: „Plein air erfunden, Tschontwary”. Legjelentősebb műveit 1904 és 1909 között alkotta. Számos festménye szokatlanul nagyméretű (Görög színház romjai Taorminában, Baalbek, Magányos cédrus, Zarándoklat a cédrus körül, stb.). Néhány kiállítása volt Párizsban (1907) és Budapesten (1908, 1910). Csalódott az emberek reakciójában és 1910-ben felhagyott a festéssel.

A kritikusok többsége nem ismerte fel tehetségét és originalitását Magyarországon. Egész életében úgy tekintettek rá, mint egy excentrikus bolond művészre az öltözködése, a viselkedése, a minden egyéb szenvedélytől mentes életvitele, valamint profetikus írásai, pamfletjei miatt (Önéletrajz, A lángész. Ki lehet és ki nem lehet zseni).

Nagy szegénységben halt meg – magányosan.

Néhány életrajzírója szkizofrénnek tartotta. Az előadás Csontváry pszichopatológiájának újraértelmezéséről szól.